

‘De federale vijver staat droog’

De meeste politici lopen niet meteen warm voor een debat over de financieringswet. Die regelt hoe de gewesten en gemeenschappen hun beleid betalen. Te ingewikkeld en dus geen thema om mee te scoren, luidt het. Maar een wijziging van die wet is wél broodnodig. Een handleiding.

DOOR EWALD PIRONET EN PATRICK MARTENS / FOTO'S LIEVEN VAN ASSCHE

Een maand na de electorale aardverschuiving van 13 juni proberen PS-voorzitter Elio Di Rupo en N-VA-voorzitter Bart De Wever een nieuwe regering op de been te brengen. Dat gaat niet van een leien dakje, onder meer omdat die regering voor een drievoudige uitdaging staat: een doortastende sanering van de overheidsfinanciën, een vernieuwing van het sociaaleconomische beleid om meer mensen aan het werk te krijgen, en ten slotte een nieuwe staatshervorming.

Op het snijpunt van die drie opdrachten staat een wijziging van de financieringswet van 1989. Die wet regelt hoe de gewesten en gemeenschappen hun beleid betalen. Het grootste deel van hun middelen krijgen ze als dotaties van de federale overheid. Die spreekt daartoe haar inkomsten van de personenbelasting en de btw aan. En daar knelt het schoentje. De dotaties nemen almaar toe, zeker ook nadat in 2001 de toenmalige paars-groene regering met extra geld over de brug kwam voor het armlastige Franstalige onderwijs. Daardoor heeft de federale overheid steeds minder middelen in kas, terwijl ze wel opdraait voor de kosten van de vergrijzing (pensioenen, gezondheidszorg).

Over een oplossing van dit nijpende probleem wordt al geruime tijd nagedacht, vooral dan in academische kringen. Bijvoorbeeld door professor Robert Deschamps en een groep van Franstalige economen van de Universiteit van Namen. Of door professor Theo Peeters, die aan de K.U.Leuven binnen het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (VIVES) zijn inzichten uitwisselt met onder anderen Dirk Heremans, Koen Aelgoed en Annelore Van Hecke. Een andere onbe-

twiste autoriteit is Eric Kirsch. Hij was een van de architecten van de financieringswet van 1989 en werd in 2008 door ontslagnemend premier Yves Leterme (CD&V) opnieuw naar het voorplan gehaald om een wijziging voor te bereiden. Kirsch maakte talloze simulaties. Intussen is hij klaar met een ‘versie 2010’ voor een nieuwe financieringswet.

Knack bracht Deschamps, Peeters en Kirsch samen om

hun modellen toe te lichten en met elkaar te confronteren.

Wat is er mis met de huidige financieringswet?

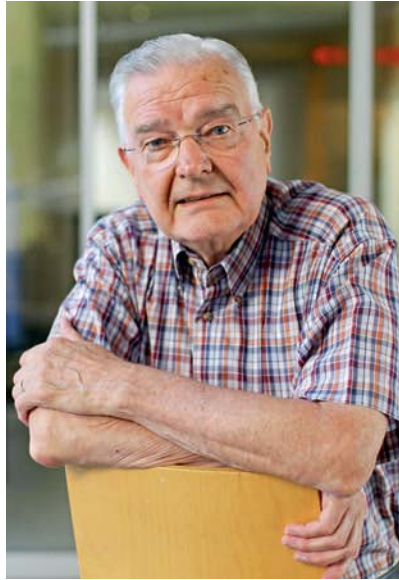
Robert Deschamps: De huidige financieringswet is veel te complex. Bij elke staatshervorming timmerde men er wat bij. Zo raakte de coherentie zoek. Een kat vindt haar jongen niet terug in het systeem. Een fundamenteel probleem is bovendien dat de regio's hun geld krijgen van de federale overheid en zelf nauwelijks verantwoordelijkheid dragen voor hun middelen.

Theo Peeters: De gewesten en gemeenschappen kregen inderdaad substantiële uitgavenbevoegdheden, maar de federale overheid bleef verantwoordelijk voor het grootste deel van de inkomsten.

Eric Kirsch: Klopt. Ik zal dat met enkele cijfers duidelijk maken. De gewesten en gemeenschappen zijn verantwoordelijk voor 12 procent van het bruto binnenlands product (bbp) aan uitgaven, maar ze innen slechts voor 4 procent. Ze krijgen geld van de federale overheid, die buiten de bijdrage voor de sociale zekerheid zelf 27 procent van het bbp int, maar daarvan slechts 7 procent overhoudt voor eigen uitgaven. De middelen van de inkomsten en uitgaven moeten dichter bij elkaar worden gebracht.

Robert Deschamps
(professor Universiteit Namen)

Theo Peeters
(professor K.U. Leuven)

Eric Kirsch
(architect van de financieringswet van 1989)

Peeters: De huidige financieringswet resulteert in een tweespalt tussen de uitgaven- en de inkomstenverantwoordelijkheid van de gewesten en gemeenschappen. Die kloof moet verkleind worden. Kijk naar de situatie bij de steden en gemeenten. Zij financieren meer dan de helft van hun uitgaven zelf. De gewesten en gemeenschappen komen uit op maar een kwart. Er is vandaag dus meer responsabilisering bij de steden en gemeenten dan bij de gewesten en gemeenschappen.

Kirsch: Weet je wat de situatie nog dramatischer maakt? De belastingen en taksen die gewesten en gemeenschappen zelf mogen heffen, hebben niets te maken met hun bevoegdheden. Zo innen ze bijvoorbeeld de belastingen op spelen en weddenschappen. Is dat een goed voorbeeld van fiscale verantwoordelijkheid van de regio's? Ze zijn ook fiscaal bevoegd voor alles wat met het autopark te maken heeft, zoals het eurovignet, de verkeersbelasting enzovoort. Maar je kunt die belastingen niet wijzigen zonder dat daar op federaal vlak een meerderheid voor bestaat. Dat is het voorbije decennium dan ook niet of slechts in heel beperkte mate gebeurd. De gewesten en gemeenschappen zijn bevoegd voor onderwijs, onderzoek, infrastructuur, expansiewetgeving enzovoort. Dat zijn essentiële zaken voor de economie, maar ze kunnen niet één belasting innen die daarmee verband houdt.

Peeters: Eigenlijk zijn alleen marginale belastingen geregionaliseerd. Met de personenbelasting, btw en vennootschapsbelasting kun je wel een dynamisch beleid voeren, maar die kern van de fiscaliteit is federaal gebleven. En nu wordt vanuit de centrale pot het geld verdeeld over de gewesten en gemeenschappen, op basis van vooral de inflatie en de reële groei. Als, zoals onder Paars, een federale regering de belastingen dan vermindert en de ontvangsten ziet dalen, heeft dat geen invloed op wat de deeltiteiten krijgen.

Kirsch: In alle landen en alle tijden zijn er geldtransfers en dotaties tussen verschillende overheden. Maar elders is dat altijd gekoppeld aan een systeem van toezicht, voogdij, hiërarchie van de normen. Voor het geld dat de federale overheid bij ons aan de regio's geeft, bestaan die regels en controle echter niet.

Misschien is het een absurd voorbeeld, maar zo zou de Vlaamse overheid vandaag kunnen beslissen om het hoger onderwijs te sluiten en die middelen voor andere doeleinden te gebruiken. Toch zou ze nog altijd evenveel krijgen van de federale overheid.

Deschamps: De huidige financieringsmechanismen bevatten ook veel te weinig stimulansen. De federale overheid betaalt nu bijvoorbeeld de pensioenen van de regionale ambtenaren. Intussen beslissen de regio's over hoeveel ambtenaren ze aanwerven, over hun wedde en zo over de hoogte van hun pensioenuitkeringen. Als de regio's die pensioenlasten zelf zouden moeten dragen, denken ze wellicht langer na over de consequenties van hun personeelsbeleid.

Peeters: Zacht uitgedrukt: de efficiëntie van het bestuur wordt met de huidige financieringswet niet gestimuleerd.

Deschamps: Ze geeft zelfs aanleiding tot perverse effecten. Een armere regio, die het economisch minder goed doet, krijgt dankzij een solidariteitsmechanisme in de huidige financieringswet geld bij van de federale overheid. Die middelen vallen weg als zo'n regio inspanningen levert om economisch beter te presteren. Gedurende enige tijd betekent dat alvast minder inkomsten. Een regio heeft er dus geen financieel belang bij om economisch een tand bij te steken.

Peeters: Met de huidige financieringswet stevent de federale overheid af op een faillissement. Er rest geen andere keuze dan ze aan te passen.

Wat moeten de klijtlijnen voor een nieuwe financieringswet zijn?

Deschamps: Het huidige ingewikkelde dotatiesysteem moet vervangen worden door een eenvoudige en transparante regeling, die leidt tot meer verantwoordelijkheid van de overheden.

Kirsch: Tijdens de onderhandeling over de financieringswet van 1989 herhaalde Hugo Schiltz (toen Volksunie) voortdurend dat het systeem transparant en omkeerbaar moest zijn. Daar is vandaag niet veel meer van te zien. Dat moet nu wel maximaal gebeuren.

Peeters: We moeten afstappen van het systeem waarbij de regio's financieel afhankelijk zijn van dotaties van de federale ►

► overheid. In de plaats daarvan moeten de gewesten en gemeenschappen veel meer verantwoordelijk worden voor de eigen inkomsten. Financiële en fiscale responsabilisering, dat moet het allereerste principe zijn.

Deschamps: Akkoord, en daarnaast moet ook het perverse solidariteitsmechanisme verdwijnen, dat nu de regio's allerminst stimuleert om economisch beter te presteren.

Peeters: De regio's moeten fiscale autonomie krijgen, zelf belastingtarieven kunnen vastleggen en zodat ze daarvoor aan hun kiezers verantwoording kunnen afleggen. Ook belangrijk is hoe je de solidariteit tussen de regio's organiseert. Hoe vang je op dat een armere regio minder inkomsten heeft? Wij stellen voor dat dit rechtstreeks tussen de regio's geregeld wordt. Die 'horizontale solidariteit' komt dan in de plaats van de huidige 'verticale solidariteit' vanuit de federale overheid. En dat moet volgens een transparant mechanisme verlopen. Dat is met horizontale solidariteit makkelijker, want je weet meteen wie wat naar wie doorsluis.

Deschamps: Ons voorstel over de solidariteit past meer in een federale logica. Wij pleiten voor het behoud van verticale solidariteit, met een federale overheid die de interregionale solidariteit blijft organiseren. Dat is de beste garantie dat die solidariteit in de tijd overeind blijft. Als ze tussen de regio's onderling geregeld wordt, is dat minder zeker.

Kirsch: Ik ben ook voor horizontale solidariteit. Maar in een nieuwe financieringswet moet wel een mechanisme, een automatische uitgewerkt worden dat zoveel mogelijk gebaseerd is op zo neutraal mogelijke externe parameters, zoals inflatie, economische groei, bevolkingsgroei enzovoort. Op basis daarvan kunnen we zeggen wie wat nodig heeft.

Deschamps: Als we een federaal land willen behouden, zullen we hoe dan ook in de nieuwe financieringswet een goed evenwicht moeten vinden tussen wat de federale overheid en de regio's aan inkomsten krijgen om binnen het federalisme vooruitgang te boeken. Mijn objectieven als econoom zijn een standvastige groei en meer werkgelegenheid in alle regio's. We moeten daarbij niet het zeer gecentraliseerde Frankrijk als voorbeeld nemen, maar wel het economisch sterk presterende Duitsland. Daar hebben de *Länder* op het vlak van de werkgelegenheid een grotere autonomie. Die stoelt op een systeem van belonen en straffen. Als een deelstaat met geld van de federale overheid meer zoekenden aan de slag helpt, krijgt ze een bonus, anders een malus. Dat is een goed voorbeeld van responsabilisering.

Kirsch: Ik raak er steeds meer van overtuigd dat de federale regering niet meer in staat is te bepalen wat voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel het tewerkstellingsobjectief moet zijn, laat staan dat die regering daarna in staat zou zijn om te beslissen of er beloond of beboet moet worden op basis van de behaalde cijfers.

Deschamps: Het behoort niet strikt tot de financieringswet, maar het is er heel nauw mee verbonden: de regio's moeten meer een eigen beleid voor de specifieke problemen op hun arbeidsmarkt kunnen voeren. Tegelijk is er meer nodig. In Vilvoorde, bijvoorbeeld, is er veel vraag naar arbeiders en raken vacatures niet ingevuld. In Brussel zijn er veel laaggekwalificeerde jonge werklazen, die in Vilvoorde zouden kunnen gaan werken. Als de regio's los van elkaar een arbeidsmarktbeleid voeren, zal dat moeilijk lukken. Ze moeten dat beleid ook op elkaar afstemmen. De boodschap is: responsabiliseren én coördineren.

Peeters: In elk geval moet de activiteitsgraad, het aantal mensen dat werkt, omhoog om zowel de financiële problemen van de federale overheid als van de gewesten en gemeenschappen te kunnen oplossen. Daarbij moet een ander financieringssysteem

ervoor zorgen dat de regio's de directe gevolgen van een activeringsbeleid voor hun budget voelen.

Kirsch: Iedereen beseft dat een oplossing voor onze budgettaire problemen niet zit in een herverdeling van de taart, maar in het groter maken van de taart door erover te waken dat de politiek van de regio's gericht is op economische expansie, meer werkgelegenheid en zo ook meer belastingontvangsten. Dat is alleen mogelijk als de regio's snel de voordelen van die aanpak voor hun financiën zien.

Deschamps: Zoals gezegd moeten de regio's ook verantwoordelijk worden voor de pensioenen van hun ambtenaren. De regio's bouwen eigen administraties uit, met eigen loopbaan- en wedderegelingen. Ze kunnen de pensioenrekening die daaraan kleeft niet blijven doorsturen naar de federale overheid. Ook hier moeten we hen responsabiliseren.

Peeters: Dat zou inderdaad de logica zelf zijn. Het is een *hot issue*. Maar aan het debat erover kan men nog moeilijk ontsnappen.

Kirsch: Al in 1988 wilde ik die discussie op gang brengen, maar de sociale organisaties wilden er toen helaas niet van horen. In hun ogen was dat het einde van de interpersonele solidariteit op nationaal niveau.

Is een compromismodel mogelijk?

Deschamps: Tussen onze modellen zijn er overeenkomsten en verschillen. Die houden verband met bijvoorbeeld de financieringsbasis, de regeling van de solidariteit en het extra geld voor Brussel. Maar de drie modellen zijn robuust, samenhangend en praktisch uitvoerbaar.

Kirsch: Onze drie modellen zitten dicht bij elkaar. Alleen geloof ik nooit dat de Franstaligen het Leuvense voorstel over een gedeelte btw en daarmee het risico van de ups en downs van die middelen voor hun onderwijs zullen aanvaarden. Ook de vennootschapsbelasting heb ik niet opgenomen in mijn model omdat Europa die belasting steeds meer naar zich toe trekt.

Peeters: Dat zijn net argumenten in het voordeel van ons model, dat negatieve effecten op de inkomsten van de btw en de vennootschapsbelasting niet alleen voor de federale overheid laat. De balans in het financieringssysteem moet hersteld worden van beneden naar boven en niet omgekeerd.

Kirsch: Een van de kritieken op mijn model is dat er van de inkomsten van de personenbelasting erg weinig overblijft voor de federale overheid. Een oplossing kan zijn dat we op termijn evolueren naar twee aparte systemen van personenbelasting, waarover de federale overheid en de regio's dan autonoom beslissen. Intussen houdt de federale overheid in mijn model tegen 2015 wel 2 miljard euro meer over dan nu.

Peeters: Dat is een stap in de goede richting. We mogen de fouten van het verleden in elk geval niet herhalen. De financieringswet van 1989 liet de middelen van de gewesten en gemeenschappen minder snel toenemen dan de federale belastinginkomsten. Maar die basisregel is nadien onderuitgehaald door allerlei compensaties: extra dotaties, het Lambermontakkoord van 2001 enzovoort. Al die tijd is gedaan alsof de federale *common pool* onuitputtelijk was. Vandaag staat die vijver droog.

Deschamps: Precies. Om te voorkomen dat de federale overheid verstikt en om duurzame economische groei in het hele land mogelijk te maken, moeten de politici knopen doorhakken over hoe en wat. Eric Kirsch, Theo Peeters en zijn Leuvense collega's en wij in Namen leverden daarvoor nuttig denkwerk en formuleerden voorstellen om hen te helpen. Maar het zijn de politici die nu moeten beslissen, want op 13 juni hebben de mensen voor hen gestemd, niet voor ons. ►

Het model-Kirsch

Nieuwe verdeling personenbelasting

In zijn 'versie 2010' voor een nieuwe financieringswet vermijdt Eric Kirsch maximaal 'politieke verdeelsleutels' en zijn de ontvangsten van de personenbelasting (geraamd op 35 miljard euro in 2010) de centrale bron voor de financiering van de regio's. De regels voor en de berekening van de personenbelasting blijven een federale taak. Van de inkomsten is 15 procent bestemd voor de federale overheid en 85 procent wordt beschouwd als (theoretische) opcentiemen voor de gewesten. Op hun aandeel past de fiscale administratie nog diverse correcties toe (zie verder). De gewesten kunnen voor hun beleid de inkomsten uit de personenbelasting verhogen of verlagen door hun (theoretische) opcentiemen in de praktijk hoger of lager dan 85 te bepalen. Ze kunnen zo ook eigen klemtonen leggen door bijvoorbeeld een belasting-aftrek of -vrijstelling toe te kennen. Dit is fiscale autonomie en tegelijk fiscale verantwoordelijkheid.

**'Weet je wat dramatisch is?
De belastingen en taksen die
gewesten en gemeenschappen
zelf mogen heffen, hebben
niets te maken met hun
bevoegdheden.'
(Eric Kirsch)**

Arbeitsplaatsverrekening

De personenbelasting is gebonden aan de woonplaats, maar veel mensen werken elders. Denk aan de 300.000 mensen die dagelijks naar Brussel pendelen vanuit Vlaanderen en Wallonië. Het model van Eric Kirsch houdt daarmee rekening op basis van kruistabellen van Economische Zaken over de woon- en werkplaats. Zo betaalt ieder gewest dan aan de twee andere gewesten een bedrag (de gemiddelde personenbelasting per inwoner ouder dan 18 jaar op basis van het 85 procentaandeel van dat gewest en vermenigvuldigd met het aantal inwoners die in de andere gewesten werken). Vlaanderen, Wallonië en Brussel zullen in deze regeling dus betalen én krijgen, maar Brussel zal er het meeste voordeel uit halen. Dit komt ook tegemoet aan de vraag van Brussel naar meer middelen.

De arbeidsplaatsverrekening, die gebeurt tussen de gewesten en zonder financiële tussenkomst van de federale overheid, vergoedt een gewest voor reële investeringen (in infrastructuur, openbaar vervoer enzovoort) om de werkgelegenheid van pendelaars mee mogelijk te maken. Maar omdat de gewesten ook uitgaven moeten doen in de woonplaats van de pendelaars brengt Kirsch de vergoeding terug tot 25 procent. 'Als je daar 100 procent van zou maken, zitten we in een regeling tussen onafhankelijke staten en worden pendelaars grensarbeiders', aldus Kirsch.

Solidariteitsverrekening

Het 85 procentaandeel voor de gewesten wordt omgezet in een gemiddelde personenbelasting per inwoner van het land. De reële opbrengst per inwoner (met inbegrip van de arbeidsplaatsverrekening) zal in het ene gewest boven en in het andere onder dat gemiddelde zitten. Die verschillen worden weggewerkt door een (horizontale) solidariteitsverrekening tussen de gewesten, maar slechts voor 60 procent. Die beperking moet de gewesten stimuleren om werk te maken van hun economische beleid, meer arbeidsplaatsen en zo ook meer fiscale inkomsten.

Onderwijsverrekening

In de huidige financieringswet wordt het onderwijs gefinancierd met dotaties uit de btw-ontvangsten van de federale overheid. Voor de omvang van die geldstroom wordt rekening gehouden met de inflatie, de economische groei, en de bevolking tot 18 jaar. De verdeling tussen de gemeenschappen steunt op leerlingentellingen door het Rekenhof.

In het model-Kirsch moeten de gewesten die financiering garanderen, rekening houdend met leerlingenaantallen en volgens hun draagkracht (lees: hun 85 procentaandeel in de personenbelasting met inbegrip van de solidariteitsverrekening).

Financiering andere gemeenschapsbevoegdheden

Ook de andere gemeenschapsbevoegdheden (cultuur, welzijnzorg, media enzovoort) worden gefinancierd door de gewesten. Die moeten daarvoor een vast deel van hun middelen inzetten. Concreet: 40 procent van wat rest van hun 85 procentaandeel in de personenbelasting na de onderwijsverrekening en na de solidariteitsverrekening.

Sokkel

Een sokkel werkt in het eerste jaar van het nieuwe systeem het verschil met de huidige financiering weg. In de nieuwste simulaties van Kirsch gaat het nog om een relatief beperkte transfer van de federale overheid naar de gewesten en gemeenschappen (560 miljoen euro). Nadien wordt dat bedrag stelselmatig verminderd. In 2017 verdwijnt de sokkel.

Herfinanciering federale overheid

Door de toepassing van het model-Kirsch heeft de federale overheid tegen 2015 ruim 2 miljard euro meer in kas dan nu.

Het model-Leuven

Twee financieringslijnen

Het model van de Leuvense economie leunt op het eerste gezicht aan bij de huidige financieringswet. Op het vlak van de personenbelasting beslist de federale overheid over de belastbare basis en de progressiviteit van de tarieven. Maar de federale overheid houdt wel 'een substantieel deel' of ongeveer de helft van de inkomsten van de personenbelasting. 'Omdat die

‘Met de huidige financieringswet stevent de federale overheid af op een faillissement. Er rest geen andere keuze dan ze aan te passen.’
(Theo Peeters)

belasting ook het meest dynamisch is. Als de economie groeit, neemt de opbrengst van de personenbelasting proportioneel meer toe’, zegt Theo Peeters.

Daarnaast wordt aan de gewesten een vorm van eigen personenbelasting toegekend, waarmee ze voor een deel ook de gemeenschappen (bijvoorbeeld het onderwijs) moeten financieren. De gemeenschappen putten daarnaast middelen uit de btw-ontvangsten.

Fiscale en financiële responsabilisering

In het Leuvense model worden de (fiscale) risico’s op een gelijkwaardige manier gespreid over de federale overheid en de gewesten en gemeenschappen. Die deelentiteiten worden fiscaal en financieel veel meer verantwoordelijk gemaakt voor de inkomsten die ze nodig hebben om de uitgaven voor hun beleid te financieren.

Inzake hun deel van de personenbelasting gebeurt dat door middel van gewestelijke opcentiemen.

De btw wordt een ‘gedeelde belasting’: de opbrengsten worden gedeeld volgens een vaste sleutel, zodat deze middelen voor de gemeenschappen – in tegenstelling tot de huidige regeling – mee evolueren met de omvang van de btw-ontvangsten. Vallen die tegen, dan dalen de middelen. Nemen ze toe, dan hebben de gemeenschappen meer geld.

Het Leuvense model neemt ook de vennootschapsbelasting mee. ‘De klassieke tegenargumenten over fiscale concurrentie en een te grote complexiteit overtuigen niet, zeker niet als de basisregels federaal blijven. Leuvense collega’s zoals Axel Haelterman hebben aangetoond dat de vennootschapsbelasting wel degelijk in het financieringssysteem betrokken kan worden’, aldus Peeters. Hij wijst op twee andere elementen: een (gedeeltelijke) regionalisering van de vennootschapsbelasting kan interessant zijn voor Brussel, dat er zich op beroept 20 procent van onze welvaart te creëren, en voor Vlaanderen is het een belangrijke hefboom voor een toekomstgericht activerings- en groeibeeld.

Horizontale solidariteit

Een gewest dat qua gemiddelde opbrengst van de personenbelasting per hoofd onder het nationale gemiddelde blijft, kan rekenen op solidariteit. Maar de huidige verticale regeling – de federale overheid past sinds 2000 steeds meer bij voor Wallonië en Brussel – wordt vervangen door een horizontale solidariteit tussen de gewesten. Voorbeeld is het Duitse mechanisme van *Finanzausgleich*, dat ervoor zorgt dat in elk gewest de gemiddelde belastingopbrengst per inwoner 95 procent van het nationale gemiddelde bedraagt.

Extra financiering Brussel

In plaats dat de federale overheid opnieuw extra geld in Brussel pompt, wordt voorgesteld om dit te regelen via het nieuwe solidariteitsmechanisme. Dat kan door de nettopendel naar de hoofdstad mee te rekenen in de bevolking van Brussel. Daardoor daalt de fiscale capaciteit per inwoner er nog meer, en moet de financiële solidariteit vanuit de twee andere gewesten groter zijn. Peeters: ‘Dit zal hoe dan ook een politieke kwestie zijn, want uit het huidige financieringssysteem haalt Brussel per hoofd nu al een kwart meer dan het gemiddelde per inwoner voor alle gewesten samen.’

Neutraliteit

Om negatieve verrassingen door het nieuwe model tegen te gaan, moet een overgangperiode van fiscale neutraliteit waarborgen dat gewesten en gemeenschappen kunnen starten met dezelfde budgetten als onder de huidige financieringswet.

Het model-Namen

‘Als een armere regio inspanningen doet om beter te presteren, valt de hulp van de federale overheid weg. Waarom zou hij dan een tandje bijsteken?’
(Robert Deschamps)

Fiscale autonomie

In het model van de economen van de Universiteit van Namen blijft de federale overheid de tarieven voor de personenbelasting bepalen. Ook blijft ze verantwoordelijk voor de inning en vervolgens voor de middelentransfers naar de regio's. Maar tegelijk kunnen die regio's een regionaal fiscaal tarief toepassen op de eigen belastbare basis. De personenbelasting wordt op die manier een gedeelde belasting. Eens het systeem loopt, kunnen de regio's bepalen of ze hun tarief en zo ook hun inkomsten verhogen of verlagen, bijvoorbeeld door hogere opcentiemen of een belastingkrediet. Deze verhogingen of verlagingen moeten wel gebeuren binnen limieten die politiek worden vastgelegd. Dit systeem verhoogt de fiscale autonomie en de verantwoordelijkheid van de regio's, aldus professor Robert Deschamps. Reden: door de opbrengst van de belastingen voor elke regio te koppelen aan de belastbare basis is er een direct verband met de economische prestaties. Doet een regio het goed, dan is de belastbare basis groot en zijn de belastingopbrengsten hoog.

Verticale solidariteit

Een regio met een belastingopbrengst per inwoner die lager is dan het nationale gemiddelde, krijgt een duw in de rug. Dat gebeurt maar voor een deel van het verschil (in een Naamse simulatie voor 85 procent), om te voorkomen dat die regio geen inspanningen zou leveren voor zijn economie. Om het voortbestaan van dit solidariteitsmechanisme te garanderen, herverdeelt de federale overheid de betrokken middelen. Dat heet 'verticale solidariteit'.

Neutraliteit

Voor regio's die door het nieuwe systeem globaal minder middelen zouden krijgen, is er in het eerste jaar een compenserende tussenkomst. Het bedrag van die waarborg voor de 'fiscale neutraliteit' van de regeling blijft nadien gelijk.

Herfinanciering federale overheid

Omdat ze de extra kosten van de vergrijzing moet betalen, kan de federale overheid op meer geld rekenen. Bijvoorbeeld: de regio's staan een deel van de opbrengst van hun nieuwe regionale belasting af aan haar. Een Naamse oefening komt zo uit bij 700 miljoen extra voor de federale overheid in 2015, maar dat is een politieke beslissing.

Extra financiering Brussel

Het Naamse model voorziet in extra geld voor Brussel voor zijn rol als hoofdstad van het land en van Europa, en ook omdat er veel Vlamingen en Walen werken maar er geen belasting betalen omdat ze er niet wonen. Het extra geld (oplopend tot 100 miljoen in 2015) komt van de federale overheid en kan gebaseerd zijn op de belastbare basis van elke regio, het aantal pendelaars in Brussel of een andere verdeelsleutel. De politici moeten die knoop doorhakken.

Btw en vennootschapsbelasting

Hierover staat niets in het Naamse model. Het stelsel van de btw kan op zich eenvoudiger, maar volgens Deschamps is er geen fundamentele wijziging nodig van de financiering van het onderwijs met een deel van die btw-middelen (ruim 13 miljard euro).

Op het vlak van de vennootschapsbelasting wil Deschamps fiscale concurrentie tussen de regio's vermijden. Terwijl er in Europa een ook door België gesteunde tendens naar harmonisering van de vennootschapsbelasting is, zou het onlogisch zijn als een klein land met drie entiteiten een splitsing van de federale vennootschapsbelasting via aparte, regionale tarieven doorvoert. [ES](#)